

KIADÓ HIVATAL:

Nyikes Antalkönyvnyomdája, hova az előfizetés pénzek, hirdetések és minden a kiadóhivatalt érdeklő közlemények küldendők.

Nyilttérben egy sor közlési díja 10 kr. Hirdetések jutányos áron vetetnek fel.

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre 5 frt. —
Félévre . 2 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr

SZERKESZTŐ SÉG.

Beliczey-ut, 15. szám
hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza

A KOLERA.

(*) Minden év nyarán — a messze keletről hirdetik jöttét. Minden évben megremegtet bennünket egy pár hétre. Hála Istennek 1873 óta csak a hírt — s nem a jöttét hirdetik. — Most azonban sokkal határozottabban, mint egyébkor, irnak az ujságok, a kolera veszélyéről. Galícia felé már elzárják a határt, — Bécsben a belügyministerium megkeresésére a honvédelmi ministerium a csendőrséget, mely az orosz és román határon a marhakataszter ellenőrzésére van hivatva, a galicziai helytartóság és a bukovinai tartományi kormány rendelkezésére bocsájtotta, hogy a kolera behurcolásának megakadályozását célzó egészségügyi intézkedések keresztül vitelénél segítsék. Ezek mind olyan ovó intézkedések, a melynek komolysága elől el nem zárkozhatunk s a melyek a kolera közeledtét hirdetik.

Alföldünk egészséges éghajlata, a fertőző betegségeknek nem igen szolgál melegágyul. Népének mértékletes életmódja, edzett, jól táplált szervezete, megnehezíti a járvány terjedését. Ámde mindezen körülmények csak akadályul szolgálhatnak az egyes eseteknél, de ha az epidemia — mitől Isten óvjon — nálunk is befészkelné magát, ezen kiváló előnyök csekély erővel bíróknak bizonyulnának, a kolera járvány kissebbitésére. Jobb félni, mint megijedni. Ma még nem fenyeget bennünket közvetlenül a veszély, mindazonáltal már most kötelességünk mindazon ovó intézkedéseket megtenni, a melyeket egészségügyi szempontból orvosaink javasolnak.

Az egészségtan követelményeinek megfelelő életmód hatalmas védő eszköz a kolera ellen. — Ezen állítás valóságát legjobban bizonyítják a tények. Városunkban, az 1873-ik évben 900 ember halt el kolerában, de a nagyszámú halálozásnak alig 1/3-át szolgáltatata az intelligens osztály, míg a többi rész, a köznép soraiból került ki, jelöl annak, hogy azok, a kiknek módjukban áll az egészségtan követelményeinek inkább megfelelni, nincsenek úgy kitéve a bajnak, mint azok, a kiknek helyzete ezt talán meg nem engedné. Az utóbbiakról aztán a hatóság köteles gondoskodni, mert ezeket a veszély jobban fenyegeti mint az intelligens osztályt. Jó ivóvíz, mérsékelt élet, tágas, tiszta lakás, jó és tápláló élelmiszer — és a mi legfőbb a testnek tisztán tartása, — bár egyébkor is — de most különösen elkerülhetlenül szükséges.

Ezekben az epidemias napokban a legcsekélyebb baj is megijeszti az embert s ép ezért, mindenkinek gondoskodni kell, hogy idejekorán orvosai segítségére forduljon, különösen, ha a kolerának soha nem hiányzó „hírnökei“ jelentkeznek. — Nagynevű orvosok állítják, hogy ha a fentebb említett egészségügyi követelményeknek megfelelünk — nem kell félni a koleraától, a legtöbb esetben jobban el lehet kerülni, mint például: a tifuszt, mely elől nehezebb menekülni, különösen a nagyobb és népesebb városokban, mint a koleraától. A megállapított kolera jelenlegi kezelése sokkal biztosabb, mint minden eddigi járványé. Kielégítő módon vé-

dekezhethünk a kolera ellen és ép ezért alaptalan a koleraától való nagy rémület. A célszerű és lelkiismeretesen végrehajtott hatósági rendszabályok, a melyeket most küldött szét a belügyminister s a melyek közhírré is tétettek, az általánosságot megvédeni hivatottak, miért is ezen rendszabályoknak szigorú megtartása városunk lakóinak saját érdekükben kötelessége.

REFORMOK.

Pár hónappal ezelőtt városunk képviselő testülete egy bizottságot (nálunk küldöttségnek hívják) küldött ki, mely küldöttségnek, az ötödik jegyzői állás, a városi rendőrség s a városi árvaszék szervezése tárgyában véleményes jelentést kellett volna beterjeszteni. A bizottság azonban minden ideig nem adott életjelt magáról — annál kevésbbé véleményes jelentést. Régi szokás, de rossz szokás, az nálunk, hogy „közügyekben“ senki sem szeret dolgozni, az egyes küldöttségek tagjai mindent előbbre valónak tartanak a reájuk bízottak pontos és lelkiismeretes végzésénél. De nem csak itt van baj, baj van a képviselő testület gyűlésein is, a hol a tanács által megszállott asztal körül látunk képviselőket, a sarokban néhány bundás atyafit — a többi székek pedig üresek, az ügyvédi, az orvosi, a kereskedői, szóval az intelligens osztály képviselő tagjai évszámra nem járnak a gyűlésekre, a hol pedig tudvalevőleg fontos kérdések kerülnek napi rendre. Erről már nem egyszer volt szó itt is, e lapok hasábjain, de úgylátszik, hogy a figyelmeztetés mitse használ és azok a kiknek az erőlyesebb rendszabályokról nem csak gondoskodni — de végre is hajtani lenne kötelességük, nem gondolnak azzal, hogy a közügyek iránt nagyobb érdeklődést keltsenek azoknál, a kiknek kötelességük a közügyekkel törődni.

A bizottságokról beszéltünk fentebb, különösen arról, mely az V. jegyzői állás, a községi rendőrség és a városi árvaszék szervezése tárgyában lett kiküldve, — azt is elmondtuk, hogy ezen bizottság még mindezt ideig nem számolt be működéséről. Pedig úgy az újabb jegyzői állás, mint a községi rendőrség szervezése fontos dolog, a városi árvaszékéről nem is szólva, mely minden esetre a legfontosabb.

Az ötödik jegyzői állás szervezésével talán segítve lenne, a városi jegyzői kar jelenlegi túltehelhetésén. Bár ezen túltehelhetést nem annyira a hivatalos dolgok végzése, mint inkább a privát munka okozza. Mert mi türetagadás benne, hogy Szarvason, a város házában, hivatalos órák alatt jegyzőink egy része — nem mindég hivatalos dolgokkal foglalkozkodik, hanem szerződés készítése, kölcsönök eszközölése s átírások képezik néha foglalkozásuk tárgyát. De hát az már olyan régi és általános hiba, mely nem csak nálunk, de Magyarországon minden községében tapasztalható s addig, míg a törvényhozás szigorú törvények által ennek elejét nem veszi, nem lesz segítve a bajon. Már most, az ötödik jegyzői állás szervezésé-

vel több mint a valószínű, hogy egy újabb, ilyen hivatal lenne felállítva, a hol átírások, adásvételi szerződések olcsóbban mint például az ügyvédeknel, lennének eszközölhetők. Hogy erre van e szükség — ennek megítélését az elfogulatlanokra bizzuk.

Lakosságunk mindinkább növekedő számával városi rendőrségünk jelenlegi szervezete nem áll arányban. — Csak nemrégiben, amaz ismeretes éjjeli lövés alkalmával tünt ki, mennyire fogyatékos és szervezetlen. — Az éjjeli őrzőjáratok czirkálnak az utcán, de azért a nyilvános mulató helyeken, kávéházakban és vendéglőkben csak akkor tartják be a zár órát, ha vendég nincs. A tiltott szerencse játékokat úgy üzik városunkban, mint Monakóban, csak azzal a különbséggel, hogy nálunk a játék csak néha folyik — rendőri felügyelet alatt, míg Monakóban ez állandó. A Károlyi kertben, vasárnap délutánként megtartani szokott táncmulatságok, rendszerint verekedéssel végződnek s a duhajkodó, lármás táncosok megfélemezésére bizony sokszor elégtelennek bizonyul az a két három városi rendőr, a ki ott van. A napokban is, egy medve tánczoltató csapat vonult végig az utcákon, pedig sehol Magyarországon nincs megengedve a medve tánczoltatás, de városunkban, pedig bizonyosan tudjuk nem volt engedélyük, mégis rendőri fedezet nélkül, hatósági titalom ellenére járkáltak. Közbiztosság tekintetében is sok kívánni valónk lenne, de ezeken az állapotokon csak egy jól szervezett városi rendőrség segíthet, a vezetés elég jó kezekben van, csak az anyag nem arra való.

Szükségesnek tartottuk ezeket, a bizottság figyelmébe ajánlani, a mely bizottságnak feladatát képezi ezen kérdésekben véleményt adni, a város képviselő testületének. Csak azt szeretnénk tudni, hogy meddig kell még a képviselő testületnek függőben tartani ezen két fontos ügy rendezését, meddig kell várni még — a bizottság véleményes jelentésére?

—n.—

Városi képviselői közgyűlés.

1892 július 18.

Első tárgyat a közgyűlésnek, Golián Somával mint kataszteri ügyvezetővel kötött szerződés ellen felebezés képezte, mely annak idején a vármegyéhez felterjesztett. Bankó György és társai, a 142 sz. közgyűlési határozat ellen, mely szerint a város és egyesek között létrejött egyezségnek bírói egyezséggé való átalakítására a megyei főügyész, mint a városnak a regale perben megbízott képviselője utasítván, felebezést adtak be. Ezen felebezést az előjáróság a járási főszolgabíróhoz azon észrevétel kapcsán tette át, hogy a képviselő közgyűlés helyesen járt el, midőn a város és egyes lakosok közt közigazgatási hatóság közbejött mellett létrejött, de a belügy ministerium által megsemmisített egyezségnek bírói egyezséggé való átalakítása iránt Oláh György megyei tisztii főügyészt kereste meg, mivel ezen tisztii főügyész lévén a több százezer forintra rugó regale perben a városnak megyeileg kirendelt képviselője, egyedül ő van hivatva a dologban eljárni a költségek menynysége pedig előzetesen nem kifogásolható, mert úgy is alispánilag fognak megállapítani. Waldmann Karolin felebezése a 155 közgy. sz. határozat ellen szintén felterjesztett a vármegyéhez. — A községi, 1893 évre

szóló költség előirányzat 15 napig közszemlére volt téve, az ellen senki részéről felelősség nem adatott.

A tüzoltó egyesület alapszabály tervezetét a főszolgabíró áttette a városhoz, véleményezés végett. — Az előjárás az alapszabályok néhány pontját megváltoztatni, s némely csekélyebb jelentőségű módosításokat ajánlott a közgyűlésnek, a mely azokat el is fogadta. Valamint egyhangúlag szavazta meg a tüzoltó egyesület által benyújtott költségvetésben foglalt összeget, a költségvetés harmadik pontjának kivételével s azon indoklással, hogy a képviselő testület az önkéntes tüzoltó egyesületnek alakulását örvéndetes tudomásul veszi s az egyesület föltételén bizalommal üdvözli s működését a legjobb siker vár. Az építendő két szertár közül az egyik a városházán, másik a IV. tizedben és pedig a község tulajdonát képező bika akolnál lesz felállítva s így a költségvetés 3 pontjában foglalt összeg felesleges, ennek levonásával tehát 1466 frt 50 krt szavazott meg a közgyűlés.

A közmunka váltáság beszédével Terhes István városi esküdt bizott meg, mivel a város adópenztári tisztviselő, teendőinek nagy halmaza miatt erre képtelen. A községhez új beosztást s az átalakítási munkálatok folyamathoz tételét a közgyűlés tudomásul vette valamint Dr. Fuksz Ede tisztviselő orvos május és júniustól szóló orvosrendőri jelentéseit valamint népmozgalmi kimutatását a folyó év második negyedéről.

Szarvas község költség előirányzata az 1893-ik évre.

B e v é t e l :

1 Az 1892-ik évi pénztári maradvány	2000 frt
2 Régi községi adóhátralékokból	25 "
3 Községi épületek házbérelől	2000 "
4 Községi földek hasznabérelől	498 " 48
5 Bérlők által megtérített adókból	716 " 88
6 Házilag kezelt községi földek jövedelméből	5490 "
7 Vadászati jog hasznabérelől	482 "
8 Lásas jószág eladásából	300 "
9 Községi bikák hasznabérelől	245 "
10 Előfogatozásból	200 "
11 Gabona és lásas jószág mázsálásából	130 "
12 Állami ménék tartásáért	265 "
13 Napszámok községi adójából	140 " 40
14 Adóvégrehajtási díjakból	550 "
15 Ipardíjak s iparbíróságokból	250 "
16 Lakosítási díjakból	50 "
17 Különfélékből	200 "

K i a d á s.

1 Adók és illetékek	3167 frt 51
2 Adóhátralékok leírása	—
3 Tiszti fizetések	14200
4 Cselédek fizetése	8166
5 Cselédek ruházata	1584
6 Hivatalos utazások s napidíjak	800
7 Iródei szükséglet	1500
8 Épületek fentartása s tűz elleni biztosítás	3267 89
9 Iróda körüli napidíjak	3577
10 Népművelés és iskolai czélok	3735
11 Segélyezés és könyvtárak	100
12 Községi kórház s ápolódnak	2198
13 Utcái s belvilágítás	793
14 Hirlapok s folyóiratok	150
15 Károlyi féle kastély s tartozékai vétel áraban	4930 50
16 Nép és fáskert alakítása	1085
17 Levéltár berendezése	—
18 Tüzoltó eszközök szakértői gondozása	40
19 Községi lovak s állami ménék ellátása	300
20 Állami csődörékek élelmezése	160
21 Lásas jószág vételére	1000
22 Mesteremberek s kereskedők számlája	3000
23 Vadászterületi bér felosztására	228 50
24 Vágóhid építésére	3000
25 Lásas jószág s gabona mérleg beszerzése	820
26 Előre nem láthatókra	5000

Bevétel összege: 17972 frt 76
Kiadás összege: 62802 frt 40

Mutatkozik hiány 44829 frt 64

Adó alap:

121343 frt 82 kr állami adó után	33 %	40.043 frt 46 kr
82261 frt 21 kr	" " "	" " "
46236 frt 65 kr	" " "	1892 frt — kr
	6 ² / ₁₀₀ %	3005 frt 38 kr
Összeg: 44940 frt 84 kr		

Ujdonságok.

— **Ö. T. E.** A szarvasi ö. t. e. részére a képviselő testület 1466 frt 50 krt szavazott meg f. hó 18-án tartott közgyűlésén. Curiozumpé említi meg, hogy a szavazás alkalmával, csak azok nem szavaztak a tanács indítványa mellett, a kik a tanácsban foglalnak helyett.

Három esküdt úr (nem nevezzük meg őket) — tartozkodott a szavazástól — hogy miért tették ezt, azt maguk sem tudták megmagyarázni. — Az ö. t. e. választmánya f. hó 20-án tartott ülésén, örvéndetes tudomásul vette a városi képviselő testület határozatát a segély adására vonatkozólag, nemkülönbén készséggel járult a tanács által ajánlott s a képviselő testület által is el fogadott alapszabály módosításhoz, a melyek között ott van az a szakasz is, mely a község áldozatkészségét és az ö. t. e. iránt ezuttal is tanusított jóakarát fényesen ilusztrálja, az ugyanis, hogy a tüzesetnél megsérült és ennek folytán keresetképtelenné vált tüzoltókat a város fogja segélyezni, nem pedig a mint az alapszabályokban megírva volt, a tüzoltó egyesület. Kétségtelen, hogy ez által az egyesület egyik legnagyobb anyagi gondjaitól szabadul meg. — Ugyanez alkalommal az is elhatározta a választmány, hogy az egyenruha színének és a szövet minőségének meghatározását akkora hagyja, a mikor a működő tagok mindanyian összegyűlnek gyakorlatra, melynek idejét a parancsnok fogja meghatározni. Az egyesület javára befolyandó pénzek — a Békés-Szent-andrási takarékpénztár szarvasi fiok telepénél lesznek elhelyezve. (Szavazás által döntetvén el ezen kérdés a szarvasi takarékpénztár mellett szavaztak: 5-en a szent-andrási mellett: 6-an, az elnök nem szavazott.)

— **Alaptalan feljelentés.** Léderer Rudolf szent-andrási birtokán a közegészségi rendszabályokba ütköző módon lettek volna zsufova a cseléd lakások, ily értelmű jelentés érkezett a járási főszolgabíróhoz, honnét helyszíni szemlére azonnal kiküldetett P r á z n o v s z k y Ferenc szolgabíró, a ki a cseléd lakásokat megvizsgálva a túl tömörségnek mégcsak nyomára sem akadt, mert a cseléd lakásokban kényelemmel lakik a tanyai cselédség.

— **A Károlyi kert.** Mióta a volt Károlyi kastély a város tulajdona lett, azóta a kertje pusztulásnak indult. Senki se gondol vele, a vasárnap délutáni táncmulatságok publicuma a legnagyobb vandalizmussal teszi tönkre a meg levő ültetvényeket, a szépen gondozott utaknak már nyoma sincs. Ahelyett, hogy az előjáróság arról gondoskodnék, hogy a kert, a város kellő közepén — kellő gondozásban részesüljön, még tán maga sem bánja ha minél jobban pusztul; valószínűleg, hogy nemsokára a terebélyes, árnyas fák is a városháza udvarára kerülnek — tűzrevalónak. — Nem ártana valamivel több gondot fordítani arra a kertre, jöhet még idő, hogy hasznát is lehet venni!

— **Kaszinói közgyűlés.** A kaszinó egyesület félévi rendes közgyűlését ma délután 5 órakor fog megtartani.

— **Szakáll Antal,** az első magyar „Shakespeare recitátor“ folyó hó 24-én Vasárnap a „Casinó nagy termében“ egy klasszikusból álló nagyszabású előadást tart a következő érdekes és változatos műsorozattal: 1. „Az egri leány.“ Ballada: Arany Jánostól. 2. „Coriolanus“ Shakespeare-től, „Coriolanus száműzési jelenete“ a népjelenetek együtt (recitáció). 3. „A monolog ellen“ monolog: Ábrányitól: A Kisfaludy Társaság által 200 forinttal jutalmazott pályamű. 4. „Julius Caesar“ Shakespeare-től. „Brutusnak a néphez. majd: Antóniusnak Caesar holtteste felett tartott nagy szónoki beszéde a népjelenetek együtt. (recitáció.) Ezen magas művészi nívóan álló előadás az intelligencia pártoló figyelmébe ajánlatik. Kezdeté 8 órakor.

— **A kondorosi föld vétel** utáni illeték kirovást a gyulai pénzügyigazgatóság helyben hagyta. K i s Mihály kezeihez már kézbesített a fizetési meghagyás, mely szerint a consortium terhére 109848 frt iratott elő ebből: 54924 frt a bírság. Csinos összeg különösen ha majd meg is kell fizetni. A kirovás ellen az érdekeltek felelősek.

— **A legtöbb adót fizető** megye bizottsági tagok névjegyzéke az igazoló választmány által f. évi augusztus hó 8-án tartandó ülésén fog összeállítani.

— **Helyreigazítás.** Lapunk mult heti számában adtunk hírt arról, hogy az alispán forma hiba miatt megsemmisítette a képviselő testület azon határozatát, mely szerint Golian Soma jegyzővel a cataszteri munkálatok tekintetében szerződésre lépett. Mint utólag értesülünk, ezen határozat ellen beadott felelősség még nincs elintézve.

— **Ujtás a hadkötelesek nyilvántartásában.** A katonai nyilvántartás járásonként való vezetésére legközelebb járási nyilvántartó őrmesteri állásokat szervez a közös hadügyminiszter s ezzel együtt a m. kir. honvédelmi miniszter. Ezzel egyrészt arra számítanak, hogy az őrmesterek katonai szigorú pontossággal fogják a teendőket végezni, másrészt a kiszolgált altisztek ellátása is meg lesz könnyebbítve.

— **Milleniumi kiállítás.** Az 1895-ben tartandó orsz. kiállítás előkészítő bizottsága, melynek tagjait meg Baross miniszter nevezte ki, Lukács Béla, akkor meg államtitkár, elnöke alatt f. hó 18-án tartotta első ülését. A tanácskozás tárgya a kiállítás megtartásának vagy elhalasztásának kérdése, továbbá a kiállítási terület megválasztása képezte. Az elsőt illetőleg — noha egyetlen bizottsági tag kivételével, a többiek mindannyian a kiállítás megtartása mellett nyilatkoztak, —

egyek felszólalók nyilatkozataiból világosan kitűnt, hogy a gyárosok, iparosok, kereskedők és termelők az országos kiállítástól semmi gyakorlati eredményt nem várnak és ha mégis a kiállítás megtartása mellett nyilatkoznak, ezt csak a milleniumra való tekintetből teszik, hozzájárulni kívánván a nagy nemzeti ünnep díszének emeléséhez. E nyilatkozatok után most már a kormány feladata a kiállítás megtartása érdekében véglegesen dönteni, s ezzel nem sokáig késlekedhetik. A helyet illetőleg a többség a városi mellett nyilatkozott, ugy azonban, hogy az 1885. évi kiállítási terület lenyegesen kibővítsék. — Ugyancsak a milleniumi kiállítás ügyében a budapesti keresk. és iparkamara is ülést tartott f. hó 19-én, mely Thék Endre határozati javaslatát egyhangúlag magáévá tette. E szerint az értekezlet kimondta, hogy a kiállítást a millenium alkalmával mindenestre megkivánja tartani és felkéri a minisztert, hogy a kiállítás idejét minél előbb és minél hamarabbra állapítsa meg, s annak helyéül a városi helyet jelölje.

— **Ménvásárlás.** A földmívelésügyi minisztérium országos lötenyészési osztálya felhívja mindazon tenyésztőket, kiknek birtokában három és fölfévet betöltött, de a nyolczadik évet még meg nem haladt ménló van és azt eladni óhajtják, hogy ebbeli szándékukat annak kiültetésével, ménló mely vármegyében, mely városban községben vagy pusztán áll, továbbá az eladási árt is a földmívelési minisztérium lötenyészési osztályánál (50 krajczáros bélyeggel ellátott beadványban) legkésőbb augusztus 20-ig jeleltessék be. A megvásárolt ménnek vételára csak 1893. évi január hó első felében fog azon adóhivatalnál utalványoztatni, melyet az eladó a vásárlás alkalmával kijelöl.

— **Árlejtési hirdetmény.** A gyulai m. kir. pénzügyigazgatóság által közhírre tétetik, hogy a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszternek 1892. július hó 6-án kelt 46902 sz. rendelete folytán az orosházi dohány nagyárudának nyilvános pályázat útján írásbeli ajánlatok beadása mellett való betöltése iránt folyó évi augusztus hó 2-án d. e. 10 órakor ezen kir. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében tárgyalás fog tartatni. Ezen dohány nagytözsévével 1 1/2% jutalék mellett bélyeg árulási jog és kötelezettség van összekapcsolva. A pályázók kötelesek bánatpénz fejében 400 fitot 50 kros bélyeggel ellátott sajátkezűleg aláírt bepecsételt ajánlathoz csatolni és e czim alatt „Ajánlat az orosházi dohány nagyáruda iránti kezelés elnyeréséért“ a pénzügyigazgatóság főnöke vagy helyettesénel legfeljebb folyó évi augusztus hó 1-én d. u. 5 óráig benyújtani. Az ajánlathoz egyuttal a nagykorúságot, polgári állást és erkölcsi kifogástalanságot igazoló hatóságai bizonyítványok csatolandók. A körülményesebb feltételek és az eladással összekötött kötelezettségek alólíri kir. pénzügyigazgatóságnál és a csabai m. kir. pénzügyi birtosságnál megtekinthetők. M. kir. pénzügyigazgatóság Gyulán, 1892. július 15. Gaszner, kir. p. ü. igazgató

Vidéki hírek.

— **Hymen.** Békésen Dr. Hajnal István főorvos kedves és művelő leányát Róza kisasszonyt f. hó 17-én jegyezte el Govrik János uradalmi tiszti. Gr. Wenckheim Frigyes Cudadi uradalmából. Szerencset és áldást kívánunk a bizonyára boldog frigyhez.

— **Karhatalom visszavonása.** A mult évi munkaszavargások alkalmával a rendfenntartása czéljából Orosházára egy század közöshadseregbeli katonaság rendeltetett ki, azóta ott állomásozott. R e i s z i g Ede kormánybiztos-főispán, most, hogy az orosházi járásban a munkásnép az aratás alkalmával példásan viselte magát, a katonai karhatalom visszavonását rendelte el és a katonaság már elhagyta Orosházát.

— **Eltűnt fiu.** Békésen Hegedűs Sándor fia Károly a szülei fenytéktől való félelemből f. hó 12-én a házból eltűnt s azóta nyoma veszett.

— **Megalakult kaszinó.** A kondorosi úri kaszinó mult vasárnap megalakult. Az alakuló közgyűlés a községhez tanácsstermében tartatott meg. Ez alkalommal előbb a helyiség bérügye nyert megoldást Mázor Józ ef évi 200 frt Lérösszegért 5 évre átengedte a nagyvendéglő — ezeltől csárda — mellett épült házat, melyet a kaszinó, czéljaira fog berendezni. A közgyűlés elnöke D é r c z i Ferenc megalakultnak nyilvántartva a kaszinót, felhívta a közgyűlést a tisztviselők megválasztására, a maga részéről ajánlva az elnöki állásra G e i s z t Gyula, az alelnöki állásra pedig G e i s z t Gáspár nagybirtokosokat. A közgyűlés ez ajánlatot lelkesedéssel fogadta, bizottságot alakítván, mely fölkérje az illető urakat ez állások elfogadására. Igazgatóvá egyhangúlag D é r c z y Ferenc választott meg. A kaszinó október 1-ével megnyílik.

— **A békésbányai ref. egyházmegye** f. évi közgyűlését Békésen aug. hó 9-én és következő napjain fogja megtartani. A békési ref. egyház ez alkalomból a gyűlés tagjait vendégekkül tekintti s 200 fitot szavazott meg a rendezési költségekre.

— **Telefon Gyulán.** Nagyobb iparvállalatok és kereskedői körökben telefon hálózat létesítésének eszméje indult meg Gyulán. Az előleges terv és költségvetés készítésére Havár Lajos kir. mérnök és az államépítészeti hivatal főnöke volt szíves vállalkozni.

— **Nagylelkű adomány.** Annak idején említettük, hogy Schiefner Ede, volt endrői prépostplébános, most nagyváradi kanonok, egy Békés-Endrődön felállítandó kisdedovodára 5000 frtot adományozott. A jótékony főpap a Szent-László jubileum alkalmát felhasználta, hogy ujjlag áldozhasson a kisdednevelés ügyéért. Ugyancsak a b.-endrői kisdedovó javára újabb 5000 forintot adományozott, azon kikötéssel, hogy az intézetben az oktatást irgalmas nővérek teljesítsék. Az ovoda építéséhez már hozzáfogtak.

— **Nincs munkászavargás.** Békésen az aratási munkálatok egész esendben folytak le s rendőri beavatkozásra egyetlen alkalommal sem volt szükség. A baj csak az, hogy a határ nagy részében igen csekély volt a termés.

Irodalom.

A herceggprimás sajátkezű jegyzeteit, melyet a főrendiházban rögtönzött beszédéhez készített, közli a „Magyar G é n i u s z“ legújabb száma. Nem különben méltán kelthet feltűnést az a két kép, melyek a Balatonfüreden időző Stefánia özvegy trónörökösön kíséretét mutatják be. A fényesen kiállított szám ezeken kívül még a következő érdekes tartalommal bír. Kohn Dávid „Az új pénzről“ értekezik szellemesen, és tárgyilagosan. Igen érdekes közlemény továbbá az is, mely a főrendiház hangulatát és képét tárja az olvasó elé, akkor, midőn Magyarország herceggprimása beszélt. De a legnagyobb örömmel emeljük ki Dóczy Lajosnak „Oláh Nibelungok“ című, szellemtől szikrázó novelláját. Ignótus és Versényi György hangulatos költeményei, valamint a 10 képpel illusztrált „Spanyol bikaviadók“ című rendkívül érdekesítő cikkel megannyi bizonyítékai a „Magyar G é n i u s z“ életrealitásának. E számban találjuk továbbá Ferdinánd román trónörökös s menyasszonyának, Victoria edinburghi hercegnőnek sikerült arcképét és a Belsevegyliskosainak pörében tartott végtárgyalást ábrázoló képet is. Az említettek kivül a „Magyar G é n i u s z“ behatóan foglalkozik a napi rendben lévő aktuális eseményekkel, melyeket a leghivatottabb tollak ismertetnek, s melyeket a legkiválóbb művészek mutattak rajzokban. Mindezek mellett a „Magyar G é n i u s z“ a legolcsóbb hetilapok egyike s a közönség, mely méltán érdeklődik az illusztrációk iránt, melyek az eseményeket képekben mutatják be, könnyű szerrel juthat e fényes kiállítású laphoz.

A „Magyar G é n i u s z“ előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Ujjonnan belépő előfizetőink a „Kenyér“ című emléklapot ingyen kapják. A „Magyar G é n i u s z“ szerkesztősége és kiadóhivatala, Budapest, VII., Kerepesi-út 14.

Knorr Alajos „Onügyvédek“ Ötödik teljesen átdolgozott és javított kiadásban jelenik meg ifj. Nagel Ottó könyvkereskedő kiadásában Budapest, Muzeumkörút a Nemzeti színház bérházában; egy munka mely hasonló munkák közt elismert használhatóságnál fogva két évtizedet meghaladó időn át mindig keresett könyvként maradt, melynek további feladata is az leendő, hogy minden jogviszonyok között megbízható és kimerítő utasítással szolgáljon mindenkinek valamint azoknak is, kik jogsegélyt igénybe venni kénytelenek. Az első kiadásban melynek ára 30 kr. a szerző, a közjogi részt kezdő ismertetni; nevezetesen a törvényhozó hatalmat, a főrendiház szerzetét, közli a főrendiházi tagságra jogosított családok névsorát; a képviselő választás szabályait, a választói jogosultságot megállapító törvényes intézkedéseket; ismerteti a képviselőház szerzetét; a törvények kihirdetésének módját, és a delegációk szerzetét és tárgyalásának módját. Ezután áttér a végrehajtó hatalom kezelésének ismertetésére; meghatározza a végrehajtó hatalom fogalmát, megnevezi az ennek gyakorlatára hivatott közegeket; ismerteti a m. kir. ministerium teendőit, az egyes ministerek jogait és kötelességeit, a ministerium szerzetét is különösen minden egyes ministeriumok ügybeosztását, és ügyosztályainak ügykörét, az államszámvevőszék hatáskörét és a közös kormányhatóságokat, a közös külügyministerium és pénzügyministerium ügykörét. Az egész mű tartalma tekintetében utalunk a részletes ismertetést tartalmazó előfizetési felhívásra és eme mindenre hasznos munkát ajánljuk a t. ez. olvasó közönség figyelmébe és pártfogásába.

CSARNOK.

A villámütőről.

Ha egy üveg vagy pecsétviaszrudat postához sebesen dörzsölünk és ezen rudat könnyű tárgy mint papírdarabka vagy bodzabélgyöcska közelébe hozzuk, azt vesszük észre, hogy ezen könnyű tárgyakat a pecsét

viasz vagy az üvegrud magához vonzza s azután ismét ellöki magától. Sötétben szikrát is látunk átugrani a bodzabélgyöcskára, miáltal kis perczegést hallunk. Azon láthatlan erő, mely a bodzabélgyöcskát az említett rudakhoz rántja és eltaszítja, nevezeték elektromosság. Ezt először dörzsölt borostyán kővön észlelték, melynek görög neve elektron. Innen származik az elektromosság elnevezés.

A levegőben égi háboru alkalmával ehez hasonló tünetet észlelünk. Itt a kicsapódó szikrát, melyet villámnak nevezünk a szél által hajtott felhőknek surlódása okozza. Azt az erőt, mely a villámot létrehozza, a villámról villamosságának hívják.

Villamosság a földön levő tárgyakból is szokott fejlődni, mely szeret a levegő vízpárájával egyesülni. Tehát villamosság kisebb nagyobb mértékben mindig van a levegőben. De ennek jelenléte legszembetűnőbb nyári meleg napokban és boros időben. A nedves felhők ilyenkor telve vannak villamossággal.

Hogy a villamos erőt csakugyan a felhők sebes surlódása okozza-e? ezt még a természettudósok nem mindenike állítja határozottan, de annak valószínűségét igazolja az is, hogy villámáskor a felhők mindig erős mozgásban vannak, vagy is szél fúj.

Ha két felhő különemű villamossága egyesül: a villám és utána nyomban: a menydörgés keletkezik. Néha a villám homokba csap és azt megolvastja. A megolvastott homok üvegmenü szilárda tömeggé válik; ezért hitték azt régen, hogy ilyenkor kő, ugynevezett menykő hull az égből, pedig a villám nem követ sujt, ha nem láthatatlan villamos erejével.

Jó villámvezetők: a fémek, a szén, a nedves levegő az emberi test az élő növények. Ezért nem jó égi háboru alkalmával fémek közelében, lenni, továbbá a kőművek alá állni, a konyhán tüzelni, boglya vagy előfa alá menekülni, szaladni, ablakot és ajtót nyitva tartani, mert egy a léghuzam, mint a füst és a növények kigözülgése jó vezetői a villamosságának.

Rosz villámvezetők: a selyem, üveg, gyanta, porcellán, száraz levegő stb. A léghajók gömbje, mely a felhőkben levő villamosság miatt sok veszélynek volna kitéve, ezért készül selyemből vagy gyantás vászonból. Egy üres üvegházban inkább biztonságban érezhetjük magunkat villámütés ellen, mint másutt.

A villámszeret magas, kiálló tárgyakba üt. Sik földön kiálló tárgy egy buzakereszt is, mely alá a mezei munkások néha vesztőkre menekülnek.

A villámütés aránylag jóval kevesebb kárt okoz az emberek vagyonaiban, mint egyéb tűz, mivel azt a vele járó zápor többnyire eloltja; aztán előállása is ritkább a tűzstatisztika szerint. De életet annál többet olt ki.

A villámgyújtás kipuhatólása nehéz, mert az mindig nedves zivatar alkalmával történik s a villám szilárd testeken mint p. háztető stb. lyukat üt, a mint ezt a Balaton partján a földben talált számos, villám által furt lyuk igazolja. Ezzel szemben felhozhatjuk, hogy, egyszer a villám két kis gyermeknek csak a ruháját gyújtotta meg, aztán tovább. A két gyermeknek ruháját a közelben levő emberek gyorsan eloltván, azoknak a néhány perczig tartó elszedülésen kívül egyéb bajuk nem lett.

Tűzoltási szempontból háromféle villám különböztető meg, u. m.: száraz villám, mely csak rombol de nem gyújt, mint Mindenvillám, ugy ez is csak nedves felhőből származhat, de száraz levegő (néha derült ég mellett) hatolva át, ezáltal elveszti gyújtó képességét. Hogy a villámcsikra csak nedves vezető rétegen át gyújt: természettani kísérletek is igazolják. Tehát népünknek a száraz villámról táplált hité tudományos oldalról tekintve is helyes, olvashattuk ily villámról, hogy a szobában a butorokat megmozgatta, képet, tükröt levert; aztán tüzet nem okozva eltűnt. Ennek oka a szoba száraz levegőjében keresendő, mely mint említünk rosz vezetője a villamos erőnek.

A gyújtó villám alakja cik-cakos Ez zápor esővel együtt jár s mindenki előtt ismeretes.

A gömbvillám ritkább tünetény. Ez általában lassan tovalhaladó és így szemmel is kísérhető fénylő gömböt képez, mely valamely tárgyhöz közelében elrobban, oly pusztítást hagyva maga után, mint a villám.

Mivel közelebb jár hozzánk a villám, annál gyorsabban követi a fényt a dörgés. A dörgés hangja 11 kilometer távolságon túl már nem hallható; a villám lást pedig még jóval nagyobb távolságból is észrevehetjük.

A villámütés a többi tüzekhez hasonló módon oltatik. Ahoz nem szükséges tej vagy eczet, mint a babonás nézet tartja.

Egy robozó vasúti vonatnál nagy a lég huzam és sok a vas, mégis nagy ritkán üt abba villám. Ez onnan van, hogy a mellette levő távirtda huzalok elvezetik a villamosságot.

Megelőző védekezés a villámütés ellen a Franklin-féle villámhárító. De sem ez, sem más rendszerű hárító készülék, főképp falusi építkezésben nem örvend még általános elterjedésnek a bennök helyezett bizalom hiány

folytán vagy talán készítésük nehéz volta miatt sem.

Természetes villámhárítók lehetnek a lakásunk közelében levő magas előfák, mert ezek a légkörben levő villamosságot magukhoz vonzák, miáltal körülöttük a villám létrejvetelét megnehezítik.

O. M.

Közgazdaság.

Miképp értékesíthetjük legelőnyösebben gazdasági terményeinket.

Mint a „Szegedi Napló“ írja: A gazdasági termények értékesítésének helyes megoldása egyike az okszerű gazdálkodás legfontosabb feladatainak.

Az aratás befejezése alkalmából időszerűnek véljük e kérdéssel behatóbban foglalkozni.

A külföldi, különösen az amerikai termeléssel évek óta folytatott nehéz verseny mellett csak ritkán és rendszerint rövid ideig tartó alkalmak fordulnak elő a gabonaművek előnyös eladására, a gypaju elhelyezése pedig évről-évre nagyobb gondot okoz a gazdának.

A tulajdonosnak tehát okvetlenül arra kel törekednie, hogy áruját az időnként kínálkozó kedvező időpontokban értékesítse. De hogy ezt elérhesse, ehez okvetlenül szükséges

1. hogy áruja alkalmas helyen fektüdjék;
2. hogy pénzügyi szükség által ne kényszerítessék az előre való eladásra;
3. hogy legyen oly megbízható közvetítője, ki az árunak kellő időben való eladásáról gondoskodik.

Ily tényező, mely e három kelleket egyesítve foglalja magában, hazánkban csak egy van, ez pedig a magyar leszámítoló és pénzváltó bank.

Ezen Budapesten székelő, tíz milliő forintnyi alap-tőkével bíró intézet a mezőgazdaság terményei értékesítésének emelésére már a nyolczvanas évek kezdete óta igen sokat tett és tesz.

Nevezetesen már az 1881. év őszén megnyitotta a Budapest fővárosi közraktárakat, majd Barscon a Dráva partján és legújabbban Fiumében, a magyar tengeröbölben létesítette raktár vállalatát.

Ezen közraktári vállalatok mellett van a banknak Budapesten szakszerűen szervezett, a bel- és külföldi piacokkal közvetlen összeköttetésben álló áruosztálya, mely a szemes és gypaju terményekre és árukra való előleg nyújtással és mindennemű gazdasági terményeknek akár a vasúti vagy hajózási állomásokról, akár pedig a bank közraktáraiból való bizományi eladásával rendszeresen foglalkozik.

Ezen egymásba kapcsolódó és egymást kiegészítő három üzletág segítségével a nevezett bank a hozzá forduló terménytulajdonosok érdekeit a legelőnyösebben képes kiszolgálni.

Az olcsó kamatelőleg-nyújtás a termelőre nézve valóságos oltalom, mely megóvja érdekeit a gyakran kényszerítő körülmények nyomásával szemben. S ehez járul a kényelem, és a megnyugtató tudat, hogy a magyar leszámítoló és pénzváltó bank áruosztálya a legmegbízhatóbb módon kezeli és a kedvező alkalmakat kihasználva a lehető legelőnyösebben áron adja el bizományilag a terményt, melyre már előleget nyújtott.

A közraktárakat, valamint a bank előleg és bizományi üzleteit igénybe vevő termény tulajdonosok közt ma az ország leggazdagabb nagybirtokosai ép ugy szerepelnek, mint a kisebb termelők és a kereskedő-világ. S hogy a bank mindezen üzletei a beljükhelyezett bizalomnak tényleg meg is felelnek, ezt kétségtelenül teszik a három üzletág fokozatos fejlődését feltűntető számadatok, melyek szerint az 1882-től 1891-ig terjedő idő alatt:

- a raktározás évi forgalma 2.133.134 mmászáról 5.368.395 métermászára;
- az évi áru és terményelőleg forgalom 5.314.891 frtról 39.825.913 forintra;
- a bizományi adásvételi ügyletek után évenként bevett jutalék pedig, 32.274 frtról 178.556 forintra emelkedett.

Ezeket a tényeket szélesebb körben tudomásra juttatni a hírirodalom feladata s hazafias kötelességet vélünk teljesíteni, tisztelt olvasóinkkal szemben, midőn áruik és terményeik előnyös értékesíthetése végett a magyar leszámítoló és pénzváltó bank fentebb méltatott intézményeire becses figyelmüket felhívjuk azon megjegyzéssel, hogy a termények és árukra igénybe venni kívánt előlegek, valamint a bank áruosztálya által teljesített kívánt mindennemű bizományi vétel vagy eladás kérdéscén akár szóval akár levélben a magyar leszámítoló és pénzváltó bank áruosztályához Budapesten kell fordulni.

Szerkesztő:
STEINBÉLA.

Laptulajdonos:
SZIKESANTAL.

